

የኢትዮ. ስይንስ

የተማሪዎች መጽሐፍ አንድና ክፍል

አዘጋጅቶ

ፖ.ዳ.ስ በግኝ

ንተስ ለማ

ቴክኒ ማስኬ

ዘመና. ተለ.

ገምጋሚያ

ደረጃ መከንን

እርታእዎች

እሰጣጥ ደረጃ

ፍቅር ከበደ

ገርማው ደሩር

ዝተ ሁኔታ

ታርከ ደንብ

ተርጉማ

በርሃኩ ለታ

ገራይነት

ታደሰ ደንብ

ምሳሌ ገልጋ

በተክኖሎጂ ግርም

© የኢትዮጵያ ትምህር ቤት በ.ቁ. 2014/2022

ይህ መጽሐፍ በኢትዮጵያ ትምህር ቤት በ.ቁ እና በአዲስ መምህራን
ትምህር ካለፈ ትብብር በ2014/2022 ተዘጋጀ::

የዚህ መጽሐፍ የባለቤትነት መብት በሆነ የተጠበቀ ነው::
ከኢትዮጵያ ትምህር ቤት በ.ቁ ፈቃድ ወጪ በመለም ሆነ በከፊል
ማሳተምዶ ሆነ እባላትው ማስረጋገጥ በሆነ ያስጠረቂል::

ማስጠና

ይዘት	ገዢ
ምዕራፍ 1 ፈይንስ መግቢት.....	1
1.1. ወጪዊ የኢትዮ ክፍልዎች.....	1
1.2. የሰነድ ሁዋሳ እና ጥቅምችዎ.....	4
1.3. ለሰነድ ሁዋሳዎችን ለፈጸም የሚገቡ ጥንቃቄዎች.....	8
1.4. በሰነድ ሁዋሳ መካከል ያለው ግንኝነት.....	9
1.5. የግል ገዢዎችን መጠበቅ.....	12
1.6 በርሃን.....	16
ምዕራፍ 2 መግኑ ምዕራፍ የመ 1.....	20
2.1. የመግኑ ምንነት.....	20
2.2 አቀማሚዎች.....	22
2.3 የመኖሪያ መንዳር፡ መንገድና የትምህርት ቤት መግኑን በማኅወር ማየት.....	25
2.4 የትረበታችን ስምና መግኑ.....	26
ምዕራፍ 3 የተፈጥሮ አካባቢ.....	30
3.1 የአያር መሳሪ.....	30
3.2. የተፈጥሮ ክልተቶች.....	31
3.3 በአካባቢዎችን የሚገኑ ሂይወት ያላቸውና አይወት የለላቸው ነገሮች.....	36

3.4 የግልና የኢትዮ. ገዢዎች	55
ምክራፍ 4 ማህበራዊ አካላት.....	59
4.1. የበተሰብ አባላትና የሥራ ደርሻዎች.....	59
4.2 ለበተሰብ ካር የሚያስፈልጉ መሠረታዊ ነገሮች.....	68
4.3 የተምህርት ቤታችን ማህበረሰቦ.....	71
4.4 የተምህርት ቤት ማህበረሰቦ ግንኝነት.....	71
4.5 የተምህርት ቤት ሥርዓትና ደምብ.....	75
ምክራፍ 5 ትከራቻ የሚሽጥ ወና ወና ጉዳዮች.....	77
5.1. የመንግሥ አጠቃቀም ጥንቃቄ.....	77
5.2 አቶ/አቶ/አድስ.....	81

ምዕራፍ 1

ሳይንስ መግለጫ

1.1. ወጪዊ የአካል ክፍሎችና

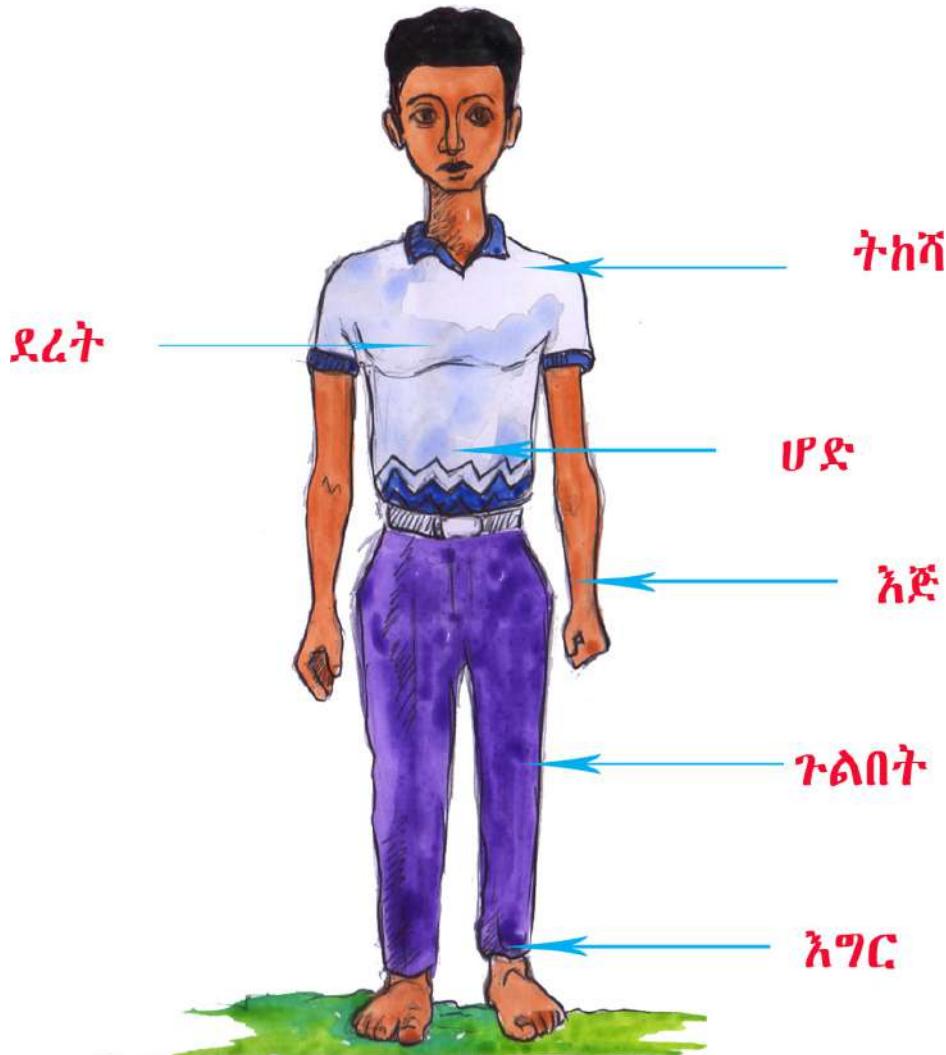
የጥንቃቤ ጥያቄ

ውጪዊ የአካል ክፍሎችና የሚገኘውን ውጤት የሚ በቃው?

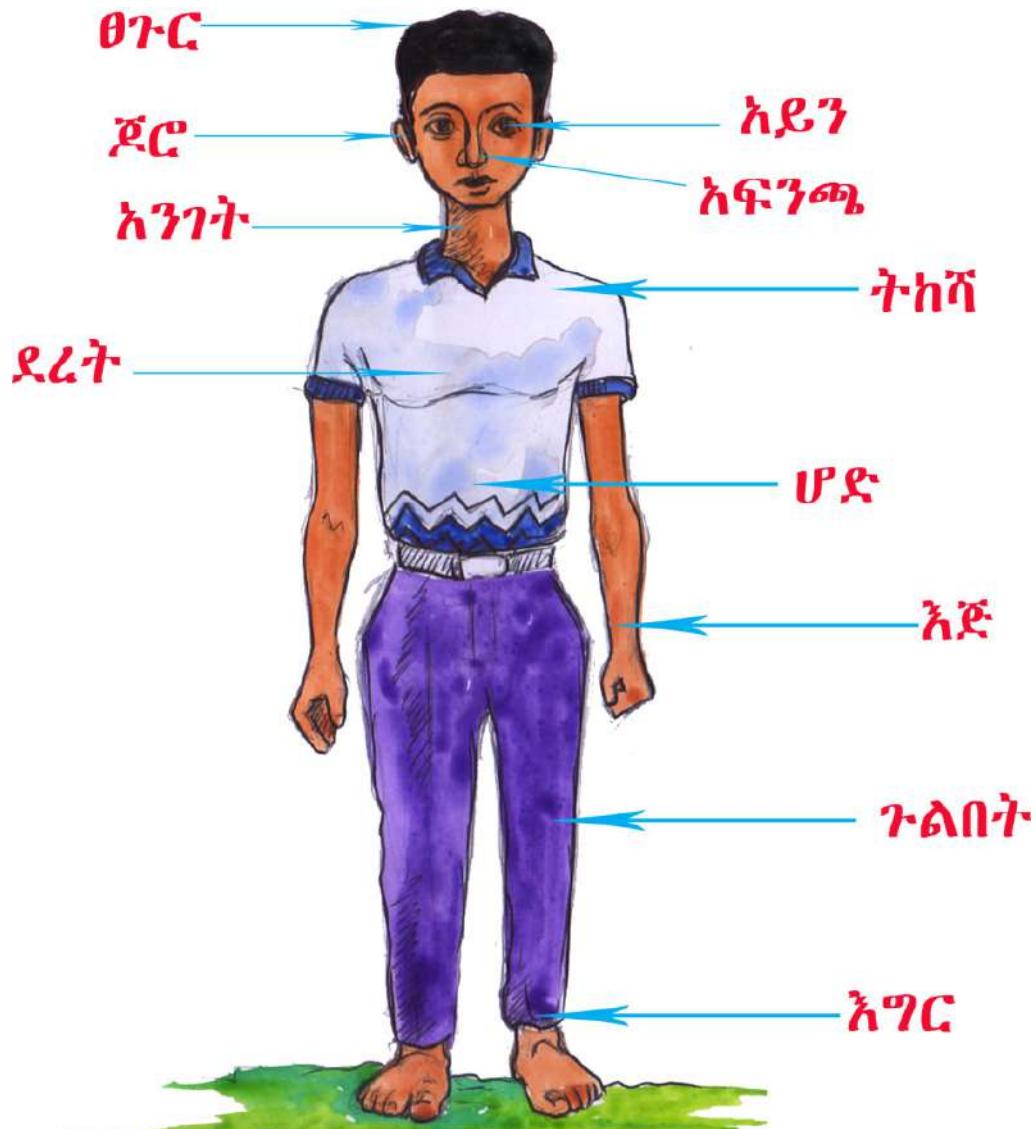
ሀ/ ከእንደታ በላይ ያለ የሰው ወጪዊ አካል ክፍሎች

ለ/ ከእንገት በታች ያለ የሰው ወጪዎች እኩል ከፍለዋ

አ/ መ.ለ. የሰው መጠዋቅ አካል ክፍሎች

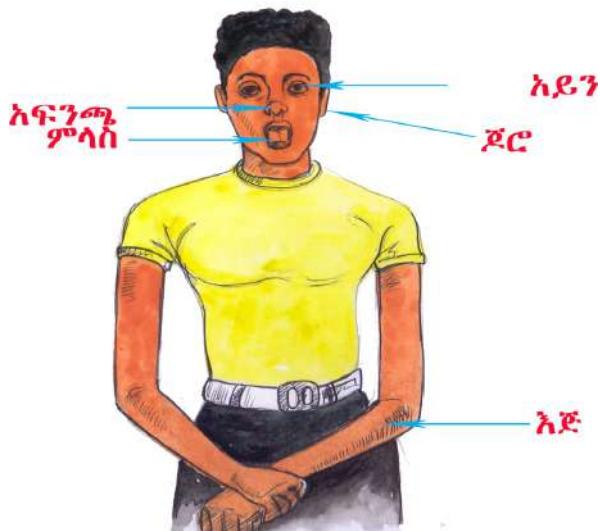
ተግባር 1.1

1. ወጪው የአካል ከፍለዎች ሆኖ ለርስቦርሳቸው እኩል::
2. የእያንዳንዱን ወጪው የአካል ከፍለቸው ከሚከተሉው ለመፈጸም እኩል ላይ ለእርስቦርሳቸው እኩል::

1.2. የሰጣጥ ህዋሳት እና ተቀባዩታዎች

ሀ. አምስቱ የሰጣጥ ህዋሳት

የግኝነበ ጥያቄ

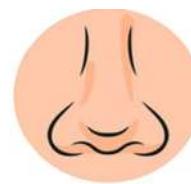
ከዚህ በታች ያለትን የሰጠት ህዋሳት ስምም
ለእርስዎች ተናገሩ::

v

n

n

m

m

የግኝነበ ጥያቄዎች

1. የሰጠት ህዋሳቶችን ለጋድቆችዎች ተናገሩ::
2. የሰጠት ህዋሳቶችን ለጋድቆችዎች አሳይ::

ለ. የሰጠት ህዋሳት ጥቅምሮች

ለማጥታ

ለመቀመስ

ለማ’ኝት

ለመሰማት

ለመክሰሰ

የግንዘብ ጥያቄ

እነዚህን ሲወሰኑት በመመልከት የሰጠኝት ህዋሳቶችን
ጥቅም ለንደሞችቸው ተናገሩ:::

ሀ

ለ

ሐ

መ

መ

ተግባር 1.2

የሰጠው ህዋሳዎችን ከጥቅምችው የሆነ በመለመር
በማገኘት እና አሁንድ/አሁንእ::

1. ለማሽታ

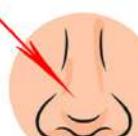
2. ለመቆሙ

3. ለመክለስ

4. ለመሰማት

5. ለማየት

1.3. ለሰጠት ህዋሳቶችን ለደረገ የሚገበ ተንቃቄዎች የግንባብ ጥያቄ

**ለሰጠት ህዋሳቶችን ለደረገ የሚገበ ተንቃቄዎችን
ተናገሩ:::**

ዕስድ ወሰጥ
አለማንበብ

መለያ ያለ በታ
ገይ አለማንበብ

ሰላም ባለቤው ነገሮች
ጾኖን አለመካከት

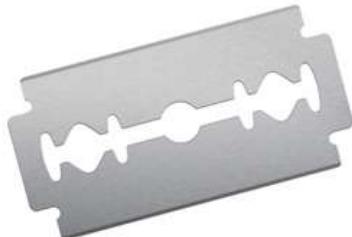
ከናተና ከሆነ ድምዕ
ራስን መጠበቅ

**ምሳሌን የሚከተሉ ነገሮችን
እለመቁመስ**

**እናንቀነት ነገሮችን
እለመካከት**

ስለት ክላቶው ነገሮች ሪሳን መጠበቅ

1.4. በልማት ህዋሳት መከከል ያለው ግንኝነት

የግንባብ ጥያቄ

**የሚከተሉትን ሥልጻዊ በመመልከት በልማት ህዋሳት
መከከል ያለውን ግንኝነት ተናገር/ተናገድ::**

**አፍንጂነን በመያዝ
በምሳሌ መቁመስ**

**አፍን በመያዝ
በአፍንጂነ መገኘት**

አፍና አፍንጂነ ግንኝነት አላቸው:::

ተግባር 1.3

**በለማሽት ህዋሳቶች መከከል ያለውን ግንኝነት
ለመረዳት**

- የሚያስፈልጉ ነገሮች:- ለመግ፡ ስኬር፡ መው፡ እበባ
1. አፍንጂነን በመያዝ በምሳሌሁ/ሽ ከረማግ፡ ለመግና
መው ተሸ በተሸ ቅመስ/ሽ፡
  2. በተመሳሳይ ሆኖታ አፍን በመያዝ እበባና ለመግ
አስተትት/ቤ፡
  3. ከዘዴ መከራ የተረዳህን/ሽን ለመምህርሁ/ሽ
- ተናገሪ/ሮ፡:**

ተግባር 1.4

የሰጠት ህዋሳቶችን ተቀም ለመረዳት የበቅለው፣ ማሽላ
ወይም ፍንድኩ ቅለው እያተንጣጥ ሲፈለ መመልከት::

ቅለ ለንጣጥ የሚያወጣ ድምዕስ በየትናው የሰጠት
ህዋስ እንደያለን?

የቅለውን ቅለም በየትናው የሰጠት ህዋስ እንደያለን?

የቅለውን ገዢ በየትናው የሰጠት ህዋስ እንደያለን?

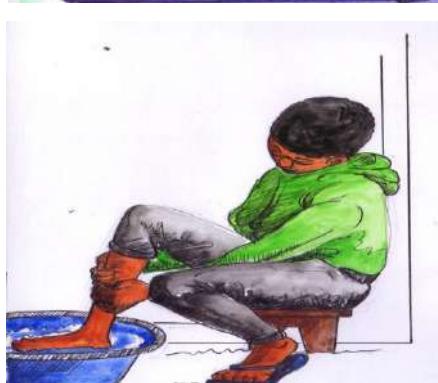
የቅለውን ቅለሙና ለሰላሰ በየትናው የሰጠት ህዋስ
እንደያለን?

የቅለውን ቅለም በየትናው የሰጠት ህዋስ እንደያለን?

1.5. የግል ንዑስናን መጠበቅ

የግልኩብ ጥያቄ

በሥራዎች ላይ እያተደረገ ያለትን ተግባራት
ለእርስዎርዳቸው ተናገሩ::

ተግባር 1.5

የሚከተሉትን ተግባራት በቅድም ተከተል በመተግበር
እኩለ/እኩለ::

1. እኩን መታወሻ
2. ፊትን መታወሻ
3. እገርን መታወሻ

የሚያስፈልጉት ነገሮች::

- ወሆ
- ሲሙና

ተግባር 1.6

በመሰራም በማያደግና አሁንድ/ይ/እ::

አቶን መታሚ

ጥርክን መብረት

እጅን መታሚ

ገኘን መታሚ

ተግባር 1.7

የግል ገዢዎን መጠበቅ ያለውን ተቀም ወላጂታሁን/
ሽን በመጠየቅ ለከተማ ተናገሩ/ሸ፡፡

ስለሳውቹ ስምም ማሰብ

የሽን በታን ለክፍል

መጠበቅና መጠቀም

አጥና አጥንቃይን

በመሽኑ መሳሌ

ስለት ያለቷውን ነገሮች በዋና እለመጠቀም

1.6 በርሃን

የግንባብ ጥያቄ

በርሃን ዘመኑ ነው? መለማስ?

በርሃን አካባቢያዎችንን ለማየት የሚረዳ ነው::

በርሃን ከበርሃን ዘመኑዎች ይገኘል::

የበርሃን ዘመኑዎች

የዕቅድ በርሃን

የክፍተት በርሃን

የአምታል በርሃን

የሻም በርሃን

ԵԵԼՊ

ይሱለም በብርሃን እስመኖር የሚከሰት ነው:::

ሀ/ ታክክለኛ የሆነዎን መልስ ምረጥ/ሙ.:

1. በፈሪያ የሚተለለውን ድምዕስ የምንለየው በየትናው የሰጠት ህዋል ነው?

Ա/ ՀԳԴՊ Հ/ԷԸ

2. የነገድና ስት የምንለያው በየትናው የሰማት ህዋስ ነው?

ሀ/ የመለከት ስ/ክፍንጻዣ

3. የነገድናን ማዕም የምንለያው በየትናው የሰጠት ህዋስ
ነው?

ሀ/ የመለስ ስ/እናደ

4. የነገድና የምናየው በየትናው የሰጠት ህዋስ ነው?

Urgent Action

5. የነገድ መ-ቁትር ቁጥቃ የምንለያው በየትናው ያስቀት ህዋል ነው?

ව්‍යුත්පනය

ለ/ በመሰጠር በማያያዝ አዘጋጅ/ሽ::

1. አጥንጣ

2. ጂር

3. ካንፊር

4. እግር

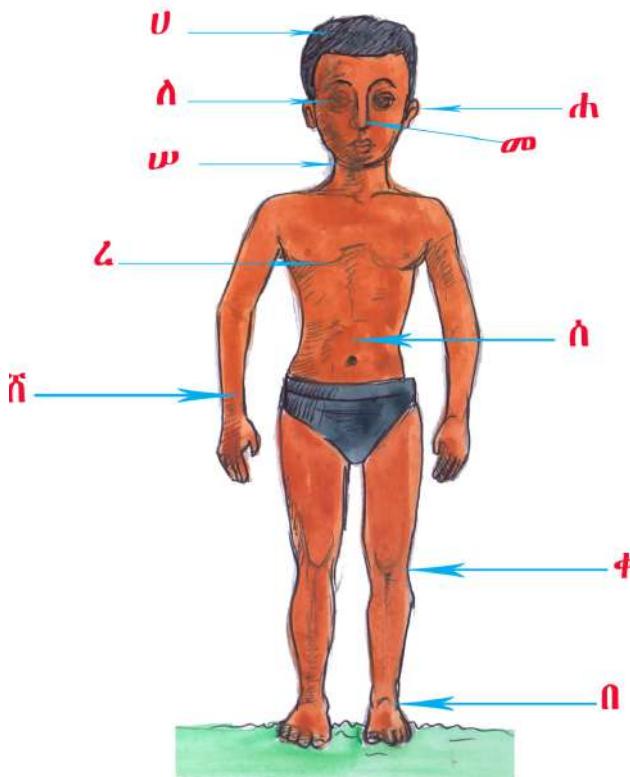

5. እኩ

ሐ/ የሚከተሉትን የታችዎች መልስ/ሽ::

የሚከተሉው ሥዕል ማይ የሚታረቡን የሰው ወጪዎች
የኢትዮ ክፍለዎችን ተናገሩ/ሸ::

ሙ/ የሚከተሉትን የሰጠት ህዋኑን ተቀም ተናገር/ራ::

ሀ

ለ

ሳ

ሙ

ወ

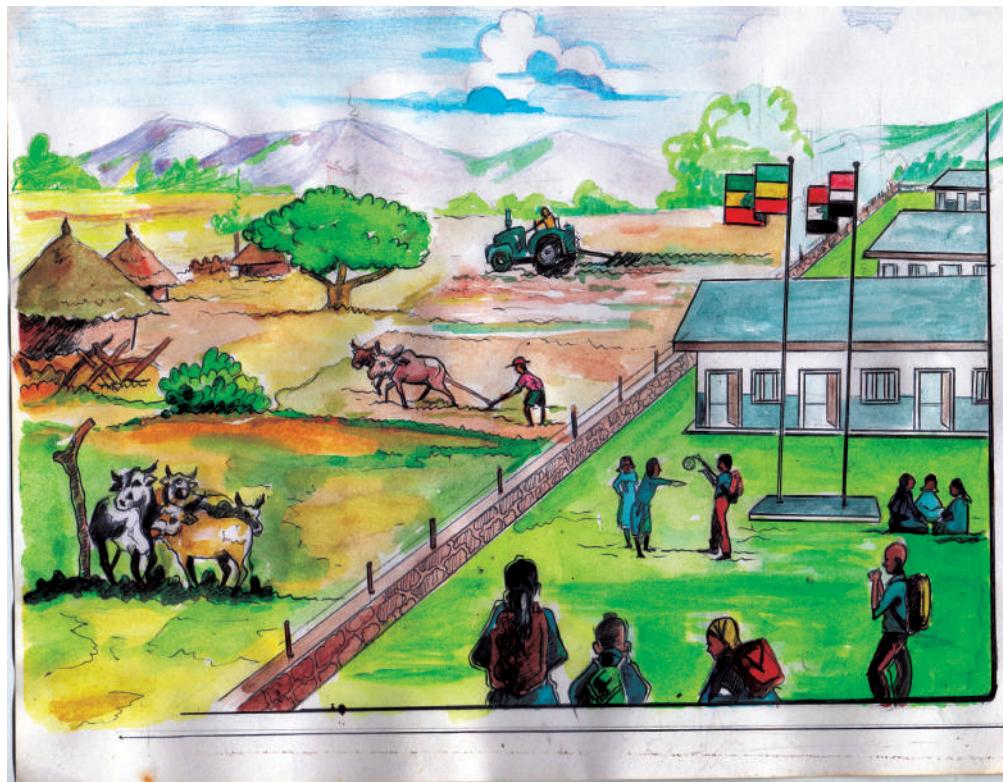
1. ለእያን: ይሸኑ እኩንጻ ለፊረንት የሚገበው ተንቃቄዎች ምን ምን የታው?

ምዕራፍ 2

መገኘ

2.1. የመገኘ ምንነት

መገኘ የአንድ ነገር ወይም በታ ማያመለከት ነው:::

የግንባብ ጥያቄ

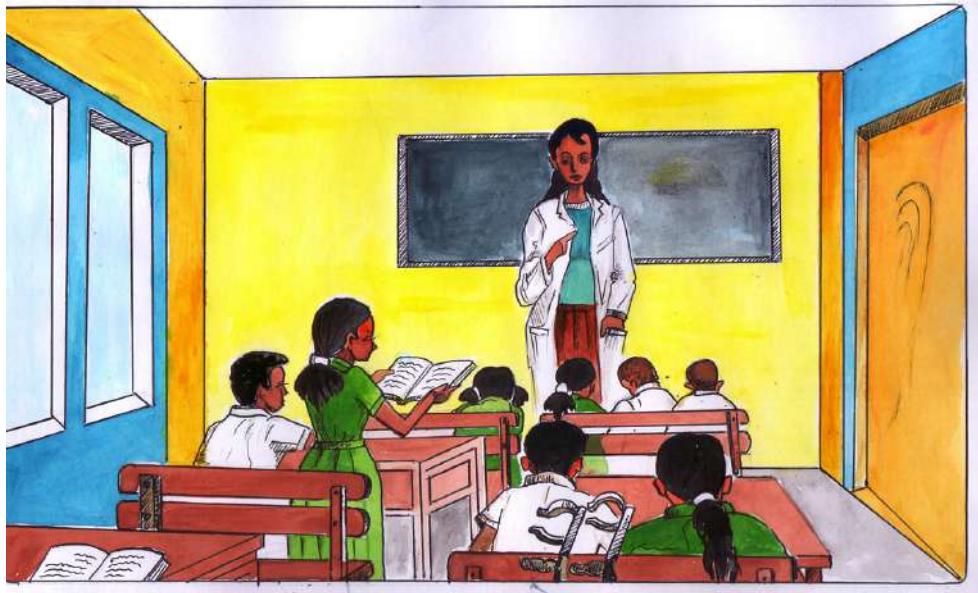
በዚህ ሲወሰን ወሰጥ ፈጻን ፈጻን ታደሱሁ/ሽ?

**መምህራን በተማሪዎች ፈትላዕት ይገኘለ::
የመማሪያ ክፍሎች ከመምህራን በስተኞላ ይገኘለ::**

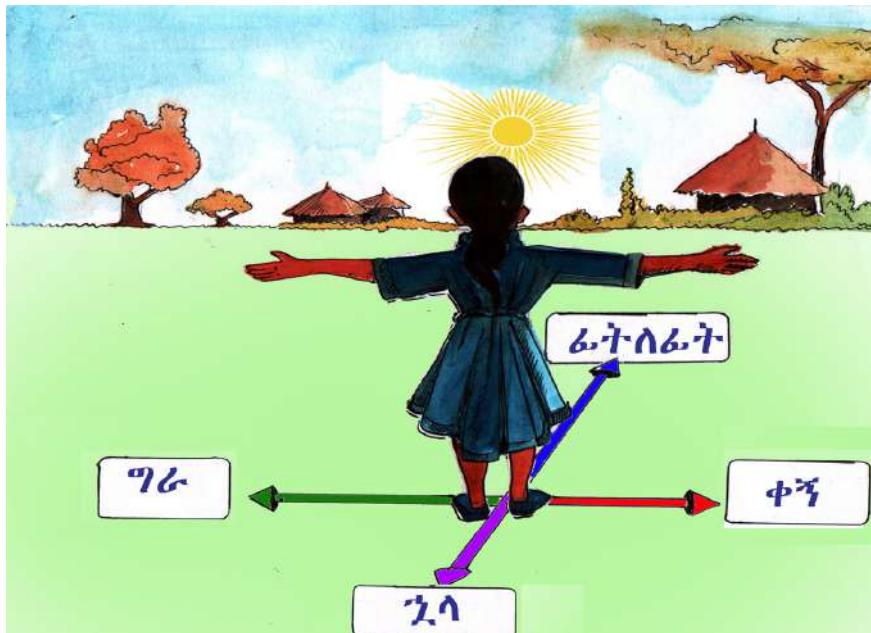

ተማሪዎች በመማሪያ ክፍሎች ፈትላዕት ይገኘለ::

መምህር ከተማረዥ ፈትሬት ተገኘለዋል፡፡

2.2 አቅጣጫዎች

**መኖርያ ቤቶች ከተማሪዎች በስተንሰላ ያገኘል:::
ትልቅ ሆኖ ከተማሪዎች በስተግራ ያገኘል:::**

**ስተግራ
በስተቀና
በስተንሰላ
ፈትለሱት**

የግንባብ ተያቄዎች

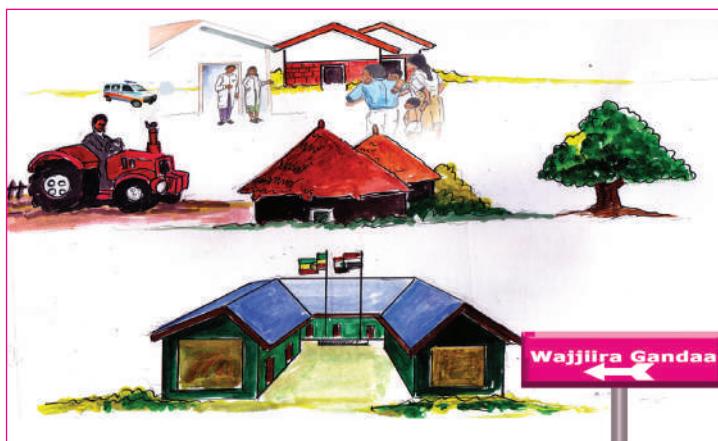
- ከብቶች ከተማረዥና በየት በከል ይገኘል?
- ትምህርት በት ከተማረዥና በየት በከል ይገኘል?

መኖሪያ መንዳሩ ከተማረዥና በለተገራ ይገኘል::
ትምህርት በቱ ከተማረዥና በለተጃላ ይገኘል::

የግንባብ ተያቄ

- አቶ ከተማረዥና በየት በከል ይገኘል?

በኋ ካለው ከመኖሪያ በቶች በለተጃላ ይገኘል::

የግንባብ ጥያቄዎች

1. የቀበሌ ግህጻት በኋላ ከመኖርያ በታች በየት በከላል ይገኘል?
  2. ታራካይና ከመኖርያ በታች በየት በከላል ይገኘል?
  3. የአዲ ሁኔታ ከመኖርያ በታች በየት በከላል ይገኘል?
- 2.3. የመኖርያ መንደርድ፡ የመንግሥና የትምህርት በት መግኑን በማኅበር ማየት**

መንግሥ በመኖርያ መንደርድና በትምህርት በት መሆኑን ይገኘል፡፡

የመኖርያ መንደርድ ከመንግሥ በለተዋኝ ይገኘል፡፡

የግንባብ ጥያቄ

ትምህር ቤት ካመንጻድ በየት በከል ይገኘል?

2.4 የገበረታችን ስምና መግኘት

የግንባብ ጥያቄ

ከበታችሁ በስተጣራና በደታውኝ የሚገኘትን
ገበረታችሁን ለእርሰበርሳችሁ ተናገሩ::

የአቶ ታላ ቤት

የወይዘኝ ቦንቱ ቤት

የአቶ ፈይሮ ቤት

የወይዘኝ ቦንቱ ቤት ካለው ፍዴራ ቤት በስተጣራ በከል
የገኘል::

የጥንቃቤ ብቻ

የእቶ የለ በት ካውይዘው በንቱ በት በየት በኬል
ይገኘል?

ተግባር 2.1

የትምህርት በታችሁን ግበ በመመልከት:-

1. ገንት በት ካውይረው ክፍልታሁ በየት በኬል
ይገኘል?
2. የሰጠርት መሸፍ ካውይረው ክፍልታሁ በየት በኬል
ይገኘል?

የጥዃዕራፍ 2 መለመቻ ጥያቄዎች

ሀ/ ሁልጂ በመመልከት እውነት ወይም አስተ በማለት
መልስ/መልሽ:::

1. ባንክ ካሱንያው ፖት ለፈተት ይገኘል::
2. መኖሪያ ቤቱ ክባንክ ይጠቀስ ይገኘል::
3. አምባራንስ ካሱንያው ፖት ለፈተት ይገኘል::
4. መከና ክባንክ በስተዋላ ይገኘል::

እ/ ይህንን ሥዕስ በመመልከት ተያቀዙኝን መልስ/ይ::

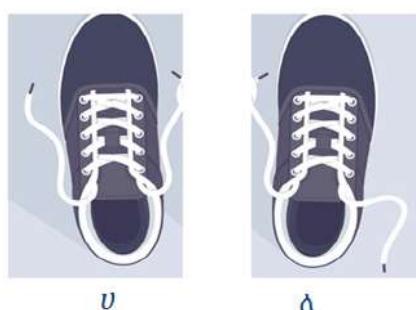
1. ከመኖርያ ቤቱ በስተኞላ ጥን ይገኘል?
2. በቅለው ካበቱ በየት በከል ይገኘል?
3. በትክ ካበቱ በየት በከል ይገኘል?
4. ከበቶታዊ ከመኖርያ ቤቱ በየት በከል ይገኘል?

እ/ የተግባር መልመድ

1. የሃይልና የመኖርያ ቤቶችን ሥዕስ ስል/ይ::

2. የነዚህን ሥዕስውን መግኑ በማንወር ተናገር/ይ::

ሙ/ ከዘመ ቤቶች ካለት ማማቹና የቀኔ እንደ የሁኔው የትኩዎች ነው?

ምዕራፍ 3

የተፈጥሮ እነባለ.

3.1 የእየር መሳሪያ

ይመና

ዘናብ

ገኘሳ

ዕዳደ

ሙ-ቀት

ቀዝቀዝ

የእየር መሳሪያ በየንዑስ ይለዋውም::

3.2. የተራጥር ካስተቶች

**ቀን፡ ሌሎች፡ በታ፡ ክረም፡ ብድሬ፡ በልግ፡ ይርቃ፡ ካርቃ፡
ቅሰተኝመና**

ሀ/ በመሸረት የሚከተሉ::-

1. ቀንና ሌሎች

ቀን

ለሎች

**ዕስከ ወጥታ እስከምትውልቁ ይረዳ ያለው ጊዜ ቀን
ይባላል::**

**ዕስከ መልቁ እስከምትውጥ ይረዳ ያለው ጊዜ ሌሎች
ይባላል::**

2. ወቅቶች

ከረምት

የዘመን ጥና ተግኝ የሚተከለበት ጥና

ዕዳደ

ዘመን የሚያቆምበትና አበበዎች የሚያብበው ጥና

በር

ዘመን የሚውቃበትና ዘመን የሚሰራበት ጥና

በልግ

ዘመን አልጋ አልጋ የሚዘንበበትና ማር የሚበቀልበት ጥና

ተግባር 3.1

1. የሚከተሉትን ሥዕለዎች ተመልከት/ይ:: እያንዳንዶች
ሥዕል ስለወቂት ፈጻን ያሳያል?

ለ/እልጋዊ እልጋዊ የሚፈጸመ የተጨማሪ ክልተቶች

1. ቅስተ ደመና

የግንባብ ጥያቄ

ቅስተ ደመና በምን ጊዜ ይከሰታል?

ቀልተ ደመና የಥአይ ባርሃንን በዘኅብ ውስጥ በሚያለፍበት
ኩሌ ያደጋጋሚ::

2. ክርፍ

የግንባብ ጥያቄ

በኢትዮጵያውያን ክርፍ የሚከሰተው መሆኑን ነው?

ክርፍ ነኝ በሚሰጣቸው ሆኖ ያከሰታል::

3. ድርሻ

የግንባብ ጥያቄ

ድርሻ የሚከሰተው መሆኑን ነው?

ድርሻ የሚከሰተው የገኘበት አጥረት ስምምነት ነው:::

የግንባብ ጥያቄ

ከዚህ በታች ያለትን የተፈጥሱ ክልተታች በጣምረቻው-
መሠረት በዋንጻረንና ወሰጥ ዓይነ:::

ንፃ.ስ

ትርፍ

ከረምት

ዕዳደ

በታ

ቀን

ለለት

ድርሻ

አላይ. አላይ. ይከሰታል	በዚህ እያተፈራረፈ ይከሰታል
ንፃ.ስ	ከረምት

3.3. በአካባቢያዎችን የሚገኘው አይወጥ ያለቸውና አይወጥ የለላቸው ነገሮች

1. በአካባቢያዎችን የሚገኘው አይወጥ ያለቸውና ነገሮች

እዕቅት

እንሰሳት

ጥሩ

ግራር

ዘግበ

አዳ

በቀለ

በና

ማ’ስላ

መ.ዘ

ማንሳ

ተማትሮ

ሽንክራ አገሪ

ድንብ

ከመን

ተግባር 3.2

የትምህርት በታችሁን ግበ በመመልከት የሚገኘውን
እዥዋት ስም ተናገሩ::

ለ የኢትዮጵያን እንሰሳት

የግንዘብ ጥያቄ

በኢትዮጵያ/ና የሚገኘውን እንሰሳት ስም ተናገር/ሸ::

አም

ደረሰ

በግ

ውሳኑ

ፊመት

ዶጂ

ወቅ

የሙዳ አህያ

ቍልያ

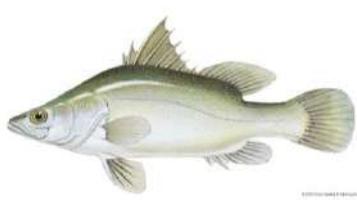
ቍል ቁበሪ

ባንድር

ጀብ

ዓሮ

እብ

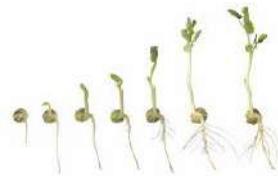

ዘንብ

አይዥት ያለም ነገሮች ባህሪያት

1. የእዥት ባህሪያት

ሀ/ እዥቶች ያደረሰ

ተግባር 3.3

1. በመሄ በተራስ እናር በተሞላ ጥላለትኩ ወሰጥ
የባቂሳን ዘር በማስቀመጥ አብቃል/ይ::
2. የበቀልዎን ትግኝ የዕዳደር በርሃን ባለቤት በታ
እስቀምጥ/ይ::
3. የዘህን ትግኝ ህኔታ በየዕለቱ ተመልከት/ይ::
4. በታግኝ ላይ የየሃዎን ለመጥ ለዕለቱ ለሰነድ
ለንደቅኝሁ/ሽ እኩይ::

ለ/ እዥቶች ያደረሰ

ብ/ እወቅት ሰሚት አሳይቷል

እወቅት በርሃን ወደ አለበት አቅማው ያደረሰ፡፡

ተግባር 3.4

1. በተግባር 3.3 ወ-ሰጥ ያበቃልከውን/ሽ.ው.ን
ኩ-ግኝ የዕዳደር በርሃን በማያሳገግ መሰከት ላይ
አለቀምጥ/ሙ.፡፡
2. በዘመኑ የዕግኘት ላይ በየዕለቱ የሚታየትን ባህሪያት
ተመለከት/ቁ.፡፡
3. በዘመኑ የዕግኘት ላይ የተመለከተውን/የተመለከተሽ.ው.ን
በኩል ወ-ሰጥ ተናገሩ/ራ.፡፡

2. የእንሰሳት ባህሪያት

ሀ/ እንሰሳት ያደረሰ

ለ/ እንሰሳት ያሠራል.

ሐ/ እንሰሳት ያመግባል.

መ/ እንደሳት ስሜት አለችው.

መ/ እንደሳት ይታኅናል.

ሪ / እንደሳት ካበታ ቤታ ይጋቀዳል.

የጥንቃቤ ቅድመ

እዕቅታዊ እናሰሳትን የሚያመሳሰሉ ማህበዎችን
ተናገሩ/ር::

የኢትዮ.ዎችን እናሰሳት ምድብ

የበት እናሰሳት

የክ.ር እናሰሳት

1. የበት እናሰሳት

የበት እናሰሳት ካልው ገር ተለምዶው የሚኖሩ ፍቃው::

ገር

አሁያ

በግ

ጥያል

በቀል

በረ

ይጠማት

ወጪ

በራ

**በመጥረያ አካባቢሁ/ሽ ካስው. የር. ታለምድው. የሚገኘ
እንሰሳት ምን ምን ፍቃው?**

የበት እንሰሳት ምድቦች

ለ/ ለምግብነት የሚውል. የበት እንሰሳት

የጥንቃቤ ጥያቄ

**በኢትዮጵያ ለምግብነት የሚውል. የበት እንሰሳትን
ለእርስዕዢ ተናገሩ:::**

ለ/ ለመጋዝነት የሚውል. የበት እንሰሳት

የጥንቃቤ ጥያቄ

**በኢትዮጵያ ለመጋዝነት የሚያገለዋል. የበት
እንሰሳትን ለእርስዕዢ ተናገሩ:::**

2. የዶ.ር እንሰሳት

**የዶ.ር እንሰሳት ካስው. የር. የልተላመዶ. እንሰሳት
ፍቃው:::**

ዚብ

በንዬድ

ቀሌያ

እንበሳ

ቍድ ቁብር

ከርከር

ሙጣ

እባባ

ጥንበ እንዳ

ካብ

ገርግ

የጥንበዎች ጥያቄ

በኢትዮጵያ የሚገኘው የቅርቡ እንደሆነ የሚኖሩት የትኩዎች?

የእንደሆነ ምድብ

እንደሆነ በአዲጂው በተለያዩ በድንጻቸው መረጃ:::

1. በአረባባቸው

ሀ/ እንቅስለ በመጣል የሚሸበት

እር

ውኅ

እባብ

እዘ

ለ/ በመወለድ የሚሸበት

ው-ሳ

የረዳት ፍቅ

ሰው-

እሁያ

አም

እይቶ

2. በእንቅስቃሴቶች

ሀ/ የሚሰሩ እንሰሳት

፩፻፷

ጥንበ እንሰ

መልሬት

ለ/ በመራት ገዢ የሚሰሩ እንሰሳት

ዘንድ

እባብ

ሐ/ በእግዥቶች የሚሰሙኝ እንሰሳት

ሰንጻ

ክሮን

መግኘቸ

3. በእግዥቶች በሆነ

ሀ/ አራት እግር ያላቶች እንሰሳት

ቍበ

ፍያል

አጥ

ለ/ ሁሉት እገር ያገኘው እንሰሳት

ቍቃ

እኩያ

ስትን

ሐ/ ስድስት እገር ያገኘው እንሰሳት

ዘንብ

ጻብ

እንበጣ

መ/ እገር የለላቸው እንሰሳት

ቍንድ አውጭ

እባብ

ዓማ

4. በአመራገባቸው

እንዲንድ እንሰሳት እወጥትን ይመግባል:::

እንዲንድ እንሰሳት ሥርዓት ይመግባል:::

የጥንቃቤ ቅዱ

ከነሱ በታች የሚገኘ እንሰሳት ፈጻን ይመግባል?

ቀድ ቅበር

በግ

ሀ/ እዕዥትን የሚመግበ እንሰሳት

ቀድኑ

የሚዳ አህመ

ፊረስ

አም

በትት

ፍያላ

ጥንቃኤል

ይ-ከ-ሳ

ለ/ ለጋን የሚመገበ እንሰሳት

ቍርድ

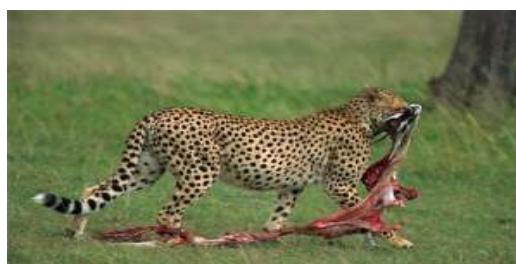
እንበሳ

ጥንብ እንሳ

ቃብ

የበር

ሐ/ እዕዋንና ለጋን የሚመገበ እንሰሳት

አው.

ባንቃድ

አረጥ

5. በመኖራቸው ለፈጸም

ሀ/ በመራት ማይ የሚኖሩ እንሰሳት

ቍርድ

ክሮን

አሁያ

ለ/ በውሃ ወሰጥ የሚኖሩ እንስሳት

ገመራ

ዓማ

ሐ/ በሙራት ሌይና በውሃ ወሰጥ የሚኖሩ እንስሳት

እንቅረብ

ካርተ

6. በቆዳቶው ምኻን**ሀ/ ሰውነታቶው በጠንካሬ ፈክ የተሰራን እንስሳት**

አብ

ዓማ

ጭላ

ለ/ የጥር ያላቸው እንስሳት

ሙጣ

ፋየል

ራረሰ

አ/ ክንፃ ያለው እንሰሳት

እርግብ

መልሬት

ገር

ጥያቄ:

በዚህበኩር ወሰን ለተሰጠት እንሰሳት ምግባያዎን

ቅር/ቤ::

እንሰሳት	ምግብ
	እዕዥት

2. አይዥት የለላቶው ነገሮች

በኢትዮጵን የሚገኘ አይዥት የለላቶው ነገሮች

ፊንጻይ

ጠረቆዣ

ካሰ

መጽሐፍ

እስከርብቶ

መሄ

አይዥት የለላቶው ነገሮች:-

አያያዝም

አያመግቦም

አያሬቢም

አያተነፍቢም

አያንቀሳቀቢም

ተግባር 3.6.

የሚከተሉትን ነገሮች አይወጥ ባለቤቶና አይወጥ
በለላቶው መድረሰ/በ

ዝግበ

መጀበር

ፊንደል

ጥንቃጋ

በራበር

ሽንክርታ

መኪና

ማሳምግ

ማገድ

ማር

አይወጥ ያለቤቶ	አይወጥ የለላቶ
ጥንቃጋ	ፊንደል

3.4 የግልና የኢትዮ. ገዢ

**ምግብን ከመመገበ በፈትና ከተመገበ በደረሰ እናን
መታወሻ**

ጥርጉን መቦረሰ

ገቡን መታወሻ

ለብሎን ማጠብ

መኖራሪያ ቤትን ማቆዳት

አከባቢን ማቆዳት

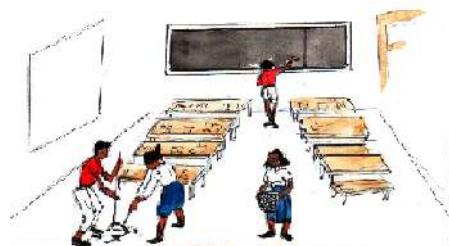
ሽንት ቤት ካትወቂዣ በታላ እናን መታወሻ

ንዑስኅው የተጠበቀ ሌንት ቤት መጠቀም::

ቆሽኝነት በተዘጋጀለት ቤት መጣል

የመማሪያ ክፍልንና የትምህርት ቤትን ግብ. ማከዳት

የግንዘብ ተያቄ

የግልና የእከባቢ. ንዑስና ለመጠበቅ የሚያስፈልገ

ԱՃՈՒ ՆԴՅԵՒ ՊՓԸ/Ա:::

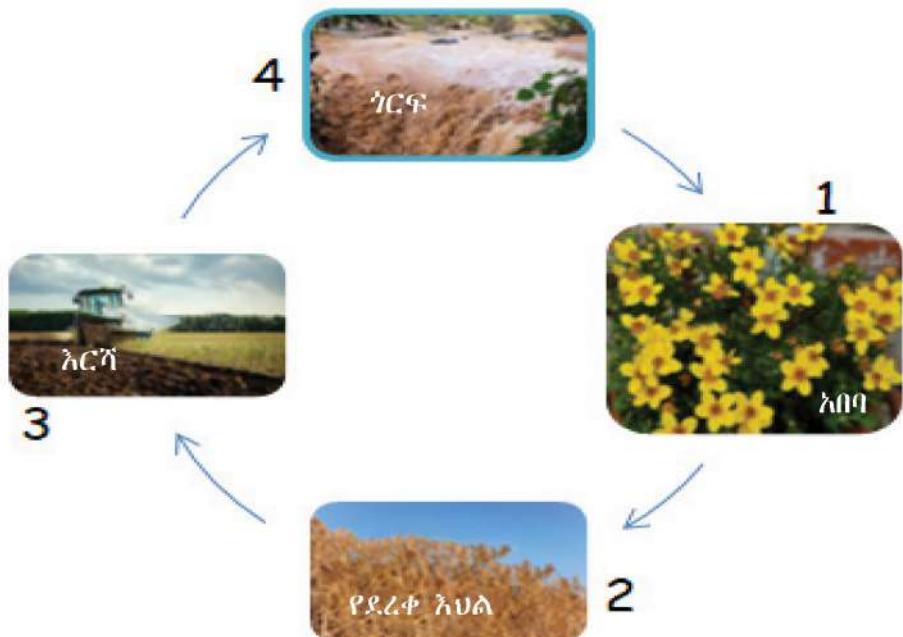
የጥዃስና የሚከተሉትን በቻ መለመክንያት

ሀ/ ታክክለኛውን መልስ የጤቶች/ሙ.::

1. ከረምትን ተከተለው የሚመጣ ወቅት ምን ይባላል?
ሀ/ ብድድ ለ/ በልግ ፕ/ በር መ/ ከረምት
  2. እንቀሳል በመጣል የሚሸጠው የትናዎች ነው?
ሀ/ በግ ለ/ እያጥ ፕ/ ስትን መ/ ይመት
  3. በመውለድ የሚሸጠው የትናዎች ነው?
ሀ/ እዘ ለ/ እባብ ፕ/ ደጋ መ/ ፊረሰ
  4. መንከራ የቆዳ ስኩን ያለው የትናዎች ነው?
ሀ/ እዘ ለ/ደጋ ፕ/ገም መ/ እሁያ
  5. መጠት ማይ በመሳቢ የሚሸጠው የትናዎች ነው?
ሀ/ ጥንበት እንዲ ለ/ እሌ ፕ/ እባብ መ/ ጥንቃል
  6. በእከባቢያዎችን በዓመት ወሰኑ ስንት ወቅቶች አሉ?
ሀ/ ሆስት ለ/ ሆስት ፕ/ እሱት መ/ እንድ
  7. የተፈጥሩ ክስተት የሆነ የትናዎች ነው?
ሀ/ቀስተት ይመና ለ/ ከርፍ ፕ/ኩርቃ መ/ ሆስጥ

ለ የሚከተሉትን ትያቄዎች መልሰሳ

8. በዘመኑ ሁዳል ለይ ያለ ቅጥር የትናው ወቅት
ይመከላል?

9. ደርሞ የሚከሰተው ምን ጊዜ ነው?

10. አይወጥ ያገኙውን ነገሮች ባህሪያት አርባር/ር::

11. አይወጥ ለገኙውን ነገሮች ባህሪያት አርባር/ር::

ምክር 4

ማህበራዊ አካባቢ

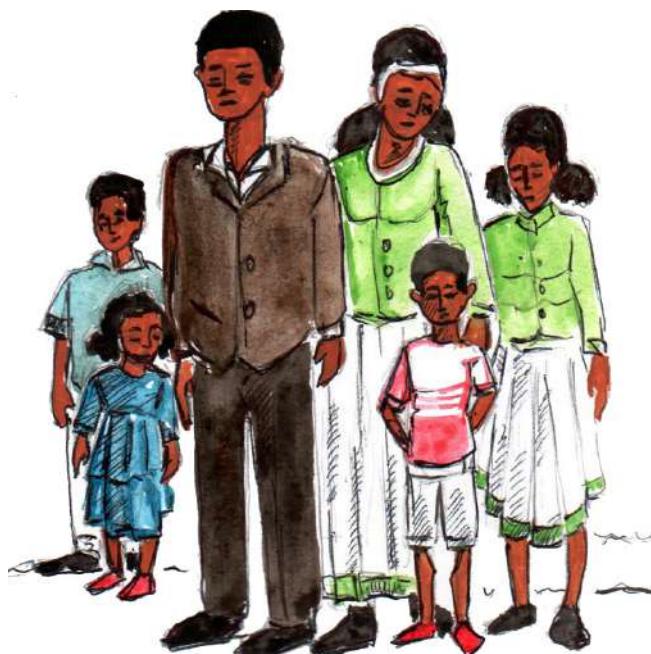
4.1. የበተሰብ አባላትና የሥራ ድርጅቶች

የበተሰብ አባላት

አባት

እናት

ልደት

የግንባብ ጥያቄ

የበተሰብዎን/ሽን አባላት ሰም ለመደረጋሁ/ሽ ተናገሩ/ሸ፡፡

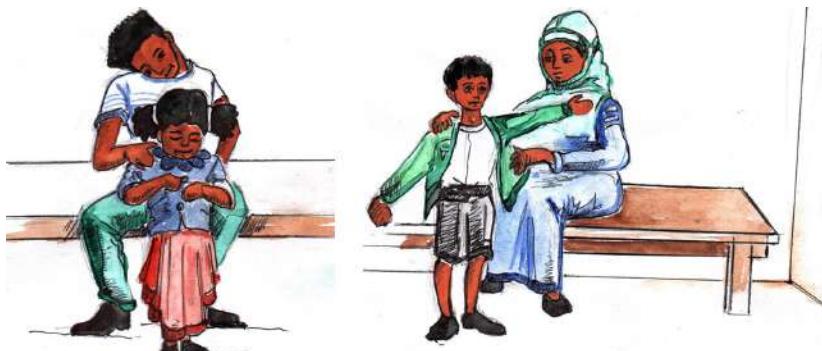
4.1. የበታሰብ አባላት የሥራ ደርሻ

1. የአባላት እና የሥራ ደርሻ

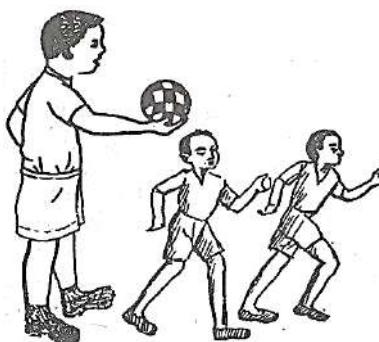
ለዚህን መንከባከለኝ ማሳደግ

ሙሉ መሰጠት

ሌቦት ማስረጃ

ማጭዬት

መምከር

ንዑስናቸውን መጠበቅ

እኩን ማጠበቅ

እኩን ማጠበቅ

እንደን ማጠብ

ወንደን ማጠብ

ገዢ ማጠሚ

ለጀትን ማስተማር

ለእናን ማስጠናት

ተግባር 4.1

የበተሰብሸን/ሽን የሥራ ድርሻ ከጋድኅሁ/ሽ ጋር
በመወያዙት ለከፍለ ግለዥ/ሙ.፡

2. የልጅቶ ድርሻ

አቶን መታወሻ

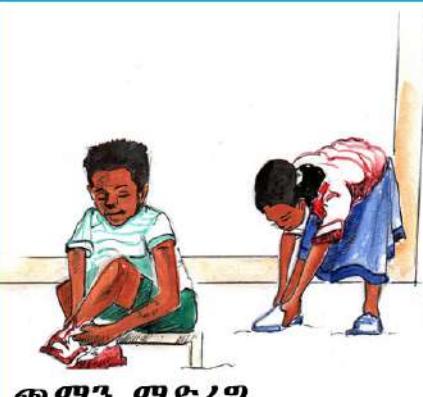
እናን መታወሻ

እግሪን መታወሻ

ልብስን መሰበሰ

ጉማን ማድረግ

አልጋን ማንጠቀ

መጠዃት

እሳ መጠዃት

የገመድ ብረ

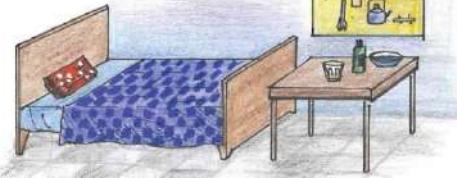
የጠጣ ማዕታ

የበደን ማዕታ

ቍልብለቦሽ መጠዃት

ቦሮታል-ት መጠን ቤተሰብን መርዳት

እኔ ማስታበብ

ቤት መቆዳት

ሽያጭ ወሃ መጠዋት

መማር

የበት ሥራ መሥራት

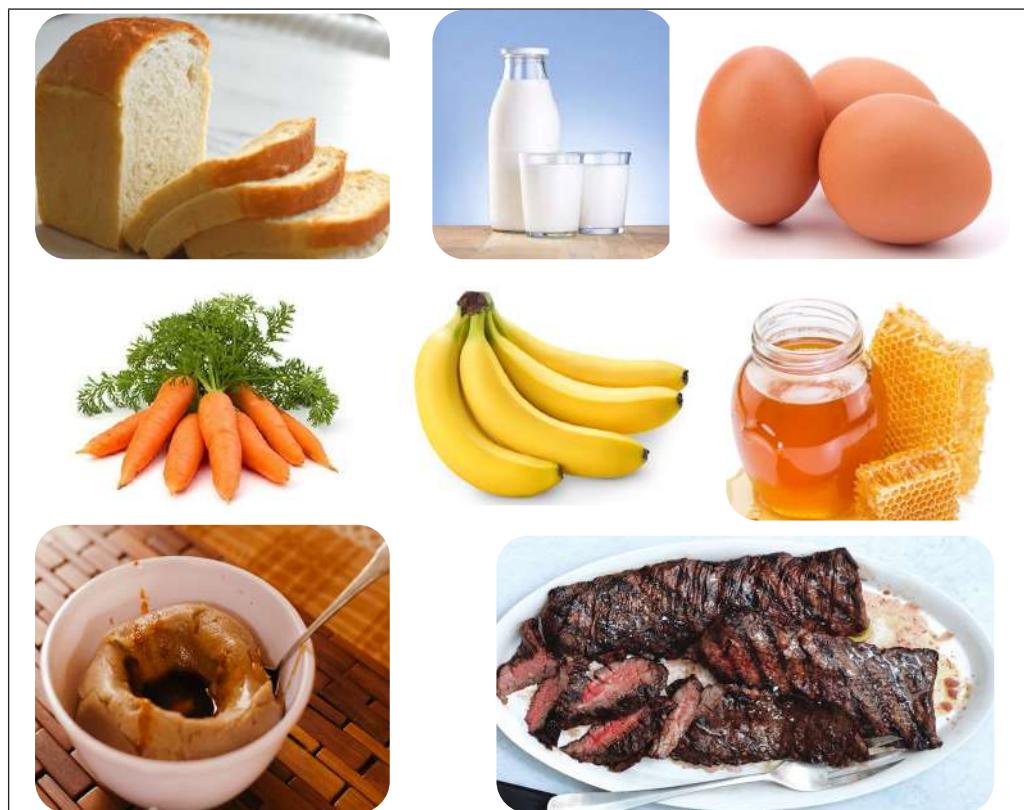
ማጥናት

4.2 ለበተሰብበ ነው የሚያስፈልግ መመራታዊ ነገሮች

የግንዘብ ጥያቄ

ለመኖር ምን ያለፈልጋል?

ሀ/ ፈማብ

የግንዘብ ጥያቄ

በበተሰብበ/ሽ ወሰጥ ያለሁን/ሽን የሥራ ድርሻ

ግለፅ/ሙሉ::

ለ/ ልብስ

አ/ መጽሑፍ ቤት

4.3 የትምህርት ቤትና ማህበረሰብ

የግንባብ ጥያቄ

ትምህርት ቤት ወሰጥ እነማን ይገኘለ?

የትምህርት ቤት ማህበረሰብ

4.4 የትምህርት ቤት ማህበረሰብ ግንኝነት

የግንባብ ጥያቄ

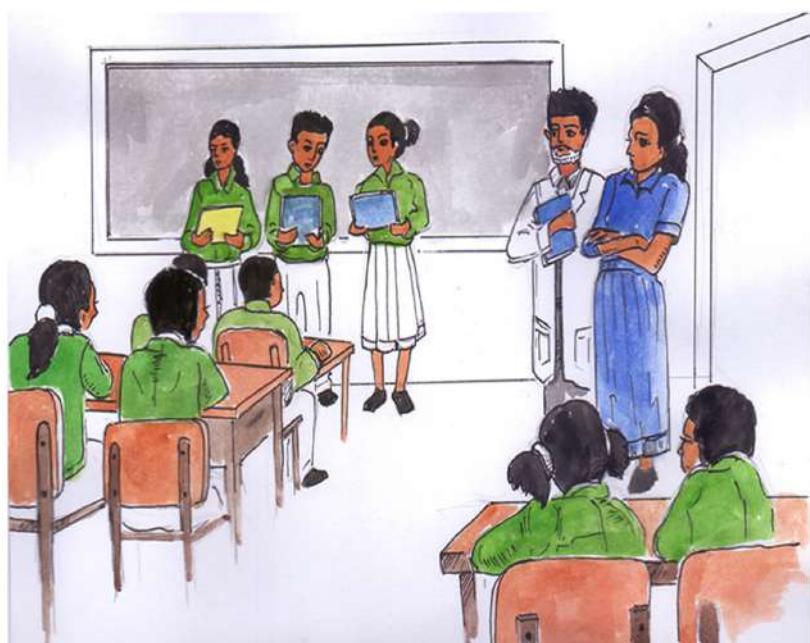
1. ቤትምህርት ቤት ወሰጥ ምን ምን በርሃ ተመራሱት?
2. ቤትምህርት ቤት ወሰጥ ከጋደጋቸው ያር
የሚትመውቱን መመታዎች እርስቦርሳቸው ተናግሩ:::

ቦርሃ መጠቃቅ

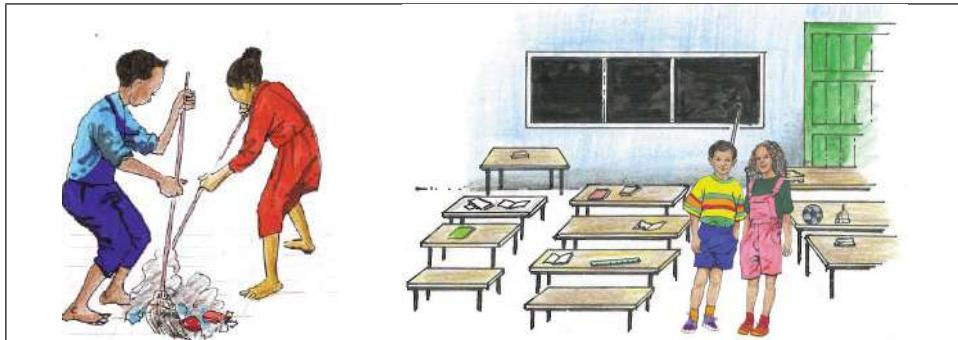
ተማረዥ በትምህር በት ወሰጥ በርሃ የሚጠቃቋቸው
የተለያየ አይነት ማወቅዎች

አሰራር መመሪያ

የመማሪያ ክፍል 3 በርሃ ማሻሻት

የትምህር ቤት ቅጥር ግበን በርሃ ማሻሻት

ቅጥታ በታሪ መንከባከለ

4.5 የትምህርት ቤት ሥርዓት ደምብ

የደምብ ለብድን መልበስ
 የሰንደቅ ዓላማ ሥርዓትን ማከበር
 የትምህርት ገዢን ማከበር
 እዕቅትን መንከባከለ
 የበት ሥራን መሥራት
 የትምህርት ቤትን ማህበረሰብ ማከበር
 የግል ገዢናን መጠበቅ
 ተራን መጠበቅ መጠቅዬት

የግንዘብ ጥያቄ

ቤትምህርት ቤት ለከበር የሚገባውን ሥነምግባር
 ለመፈጸም/ሽ ተናገር/ሮ:

የጥዃዕራፍ 4 መልመድ ጥያቄዎች

ሀ/ እውነት ወይም ፈሰት በማለት መልስ::

1. ለደንጂ ማሳደግ የእናት ድርሻ በታች ነው::
2. ለልደች አብረ መጠቀት መልካም ነው::
3. የወገዱች ድርሻ ለደችን ተንከባከለው ማሳደግ ነው::
4. ከተምህርት ቤት ሥነምግባር ወሰተ አንዳ.

መምህራንን ማከበር ነው::

ለ/ ታክክል የሆነውን ምረጥ/ሙ.

5. ቤተሰቦ የሆነው የቱ ነው?

ሀ/ አባት ለ/ ለደች ሲ/ እናት መ/ ህላም

6. ለቤተሰቦ ነው መወረታዊ የሆነው የቱ ነው?

ሀ/ መወቻ ለ/ መከና ሲ/ልበስ መ/ መዘናኑት

7. የተምህርት ቤት ሥነምግባር የሆነው የቱ ነው?

ሁ/ የደምበት ለበሽን መልበስ

ለ/ እቆዱትን መንከባከብ

ሐ/የሰንድቅዓለም ሥርዓትን ማከበር

መ/ ህላም

ሐ/ የማከተሉትን ጥያቄዎች መልስ/መልሽ

1. ለቤተሰቦ ነው መወረታዊ የሆነ ነገሮች ምን ምን ያዋው?

2. በቤተሰቦ ወሰተ የልደች ድርሻ ምንድነው?

3. የተምህርት ቤት ማህበረሰቦ አባላትን ዘርዝር/ሪ::

4. በተምህርት ቤት ወሰተ ተማሪዎች ምን ምን በጋራ
ይመራለ?

ምክር 5

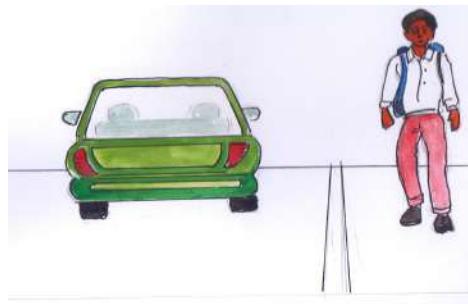
ትክለት የሚገኘውን ውጤ ውጤ ጉዳዮች

5.1. የመንግድ አጠቃቀም ተንቃቄ

1. መሠረታዊ የጥራራቱ ድምቦች/አካላት:-

- ሀ/ በመንግድ ማረጋገጫ በከል መሆኑ
- ለ/ መንግድ ስናቅርጥ ነበሩ ምልክትን መጠቀም
- ሐ/ የጥራራቱ መብራት ምልክቶችን ማከበር
- መ/ በመንግድ ማረጋገጫ እለመመወት
- ወ/ የጥራራቱን መመሪያ መከተል
- ጋ/ የእግዚ መንግድን መብቀ መሆኑ

ሀ/ በመንግድ ማረጋገጫ በከል መሆኑ

ለ/ መንገድ ሰኞቻር በብራ ምልክትን መጠቀም

ሐ/ የተሱስኩ መብራት ምልክቶችን ማከበር

የወሰቱ የተሱስኩ ቁልጥ ትርጉም ለእግረፍኩ
ፈይ ሲሆሱ ተሳታፊ/ሮ ማለት ነው:::
በጭ ሲሆሱ ተዘጋጀ/፳ ማለት ነው:::
እረንጋዳ ሲሆሱ ቁጥ/ሙ ማለት ነው:::

ው/ መንገድን ከማቅረባቸኝን በፊት ግርጋና ቅኝ በማየት በጥንቃቂ መሻገር

ው/ በመንገድ ለይ አለመሚወቻት

ሪ/ የእግር መንገድን መብቀ መሆኑ

የግንባብ ጥያቄ

መከበር ያለባቸው መሠረታዊ የትራකክ ድንብዎች/አገኘ
ምንምነት ዓይነቶ?

2. የትራකክ ድምቦች/አገኘ ባለማከበር የሚከሰቱ አድራሻዎች

የግንባብ ጥያቄ

የየሩዱት/ሽያጭ ወይም የሰማካውን/ሽያጭ ለእሳት-ማረ
ተናገሪ/ሪ::

5.2 አጥክለሽ/አድስ

አጥክለሽ የአድስን በሽታ የሚያሳይ ማረጋገጫ ነው::
አድስ መደረኑት ለለው ተሳሳይ በሽታ ነው::

አጥክለሽ/አድስ የሚተላለፈበች መንገዶች

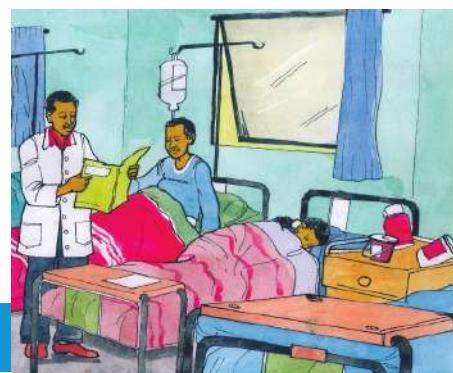
- ለለት ያገኘውን መማርያምዎች በንሩ በመጣቀም::
- በዘሱ ማረጋገጫ የተበከለውን ድም በመንካት

የግንባብ ጥያቄዎች

1. አድስ ፖንድነው?
2. የአድስን በሽታ የሚያሳይ ማረጋገጫ ዕንዳል?

አጥክለሽ/አድስ ጉዳቶች

1. ለተለያዩ በሽታውና ለሞት ያጠልጣል::

2. ለቃሽኑ ያለውን በማስቀረት ለታማር ያጋልጣል::

የግንባብ ጥያቄ

በኢትዮጵያ/ኤድን ምክንያት የሚደርሱትን ጉዳቶች
ዘርዝር/ራ::

ኤትዮጵያ/ኤድን የሚደተገለጻባቸው መንገዶች

1. በመጨረሻ

2. አገር በመጭዎች

3. በመተዋወች

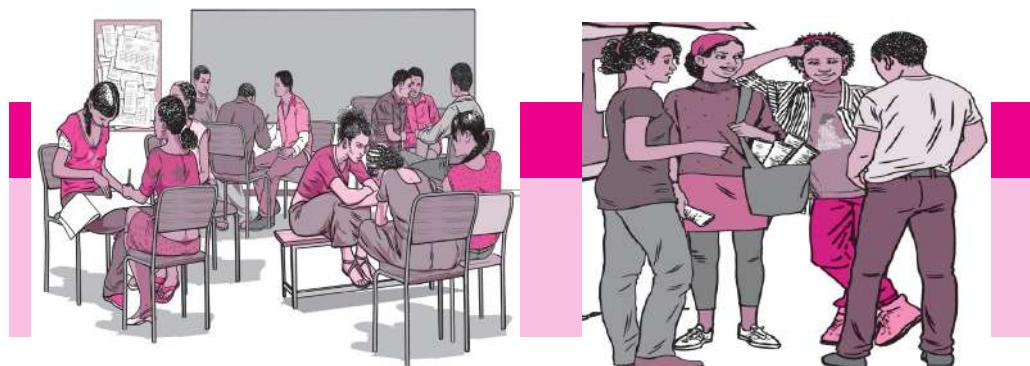
4. አገር በመብት

5. አበር በማጥናት

6. በጋራ በመወያያት

አቶአሪብ/አድስ የማይተላፍባቸውን ለለምት መንገዶች
በመጀመሪያ በክፍል ወሰኑ አንብብ/በ::

የጥምህርና 5 የመልመክ ጥያቄዎች

ሀ/ እውነት ወይም አስተ በማለት መልሰ/ሽ::

1. ከተራዲከ ደምበት/አነስተ ወሰን አንዳ መንገድ
ስኅወርተ ነበር ምልከትን መጠቀም ነው::
2. በመከና መንገድ ላይ ስንጋጌ ግራን ይዘ መሸፈ::
3. እችአይነት ማረጋገጫ ተሳላፊ አይደለም::

ለ/ ታክክለኛውን መልሰ ምረጥ/ ምረጋ::

1. በመንገድ ላይ ስትሃፊ/ፋ ማድረግ ያለብሁ/ሽ
የትኩዎን ነው?

ሀ/ በመንገድ ላይ መሙወት

ለ/ የተራዲከን ምልከት መብቀ ማቅረጥ

መ/ ሁሉም ታክክል ዓይነ

2. በእችአይነት ማረጋገጫ የሚመጣ በሽታ ምን ይባላ?

ሀ/ ወቀ

ለ/ ጉንኩን

ሐ/ እድሉ

መ/ ሁሉም ታክክል ዓይነ

ሐ/ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሰ/ሽ::

1. የሚታወቂ/ቁጥር ታራዲከ ደምበት ዘርዝር/ራ::
2. እችአይነት/እድሉ ምንድነው?
3. እችአይነት/እድሉ ጉዳት ምን ምን ዓይነ?